

ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ І СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ**TECHNOLOGY OF TRAINING OF CADETS AND STUDENTS IN THE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS TO MANAGEMENT ACTIVITIES IN THE FIELD OF HUMAN SECURITY**

Розроблено педагогічну технологію підготовки курсантів і студентів закладів вищої освіти Державної служби України з надзвичайних ситуацій до управлінської діяльності, яка відображає мету, засоби, методи управлінської діяльності та умови їх ефективного застосування в галузі безпеки людини та орієнтується на основні вимоги галузі безпеки життєдіяльності щодо підготовки керівних кадрів із належним рівнем управлінської компетентності, здатних до постійного саморозвитку в управлінській діяльності.

Ключові слова: педагогічна технологія, управлінська компетентність, управлінська діяльність, безпека людини, професійна підготовка.

Разработана педагогическая технология подготовки курсантов и студентов высших учебных заведений Государственной службы Украины по чрезвычайным ситуациям к управленческой деятельности, которая отражает цели, средства, методы управленческой деятельности и условия их эффективного применения в области безопасности человека и ориентируется на основные требования отрасли безопас-

ности жизнедеятельности по подготовке руководящих кадров с соответствующим уровнем управленческой компетентности, способных к постоянному саморазвитию в управленческой деятельности.

Ключевые слова: педагогическая технология, управленческая компетентность, управленческая деятельность, безопасность человека, профессиональная подготовка.

The pedagogical technology of training of cadets and students of institutions of higher education of the State Service of Ukraine for Emergency Situations for management activities, which reflects the aims, means, methods of management activity and conditions of their effective application in the field of human security and is oriented on the basic requirements of the field of life safety in relation to the training of management personnel, is developed with an appropriate level of managerial competence, capable of continuous self-development in management activities.

Key words: pedagogical technology, managerial competence, management activity, human security, professional training.

УДК 378:371.134

Повстин О.В.,

канд. екон. наук, доцент,
завідувач кафедри права та менеджменту
у сфері цивільного захисту
Львівського державного університету
безпеки життєдіяльності

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Ефективність процесу підготовки майбутніх фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності залежить від методів і технологій навчання, які потрібно добирати з урахуванням мети, дидактичного характеру та змісту професійної підготовки, цілеспрямовано застосовувати для активізації інтелектуального розвитку курсантів і студентів, усвідомлення ними необхідності формування та вдосконалення професійно важливих управлінських якостей, вироблення вмінь і навичок управління та прагнення до самореалізації в управлінській діяльності. З огляду на це методи навчання (пізнавальні, тренувальні та контрольні) та технологія підготовки курсантів і студентів закладів вищої освіти ДСНС України до управлінської діяльності, як і зміст навчання, визначалися з урахуванням функцій управлінської діяльності керівників підрозділів ДСНС і сукупності управлінських якостей, які потрібно вдосконалити, щоб сформувати комплекс компонентів управлінської компетентності кваліфікованого керівника.

Для спрямування ЗВО ДСНС України на формування особистості фахівця в галузі безпеки людини – керівника підрозділу, здатного приймати оптимальні управлінські рішення та реалізувати їх у складних умовах професійної діяльності, необхідне вдосконалення освітнього процесу в цілому, адже від його доведеної організації залежать

успішність і результативність професійної підготовки. Таке вдосконалення підготовки майбутніх фахівців потребує розроблення та впровадження новітнього науково-методичного та сучасного матеріально-технічного забезпечення: підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, нового обладнання, комп'ютерної та телекомунікаційної техніки, відповідного педагогічного програмного забезпечення тощо. Також впливає на ефективність освітнього процесу правильний підбір форм, методів, способів і прийомів навчання, адже конструювання методичної системи сприяє отриманню високих результатів педагогічної діяльності за мінімальних витрат часу, тобто забезпечує оптимізацію процесу професійної підготовки у ЗВО ДСНС [9].

До основних педагогічних способів і прийомів формування управлінської компетентності в період підготовки майбутніх фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності у ЗВО ДСНС належать такі: включення курсантів і студентів у реальні умови професійно-управлінської діяльності або їх моделювання в освітньому середовищі; підвищення темпу навчально-професійної діяльності, зменшення часу, відведеного на прийняття управлінських рішень і виконання завдань; розв'язання управлінських завдань, ускладнених недостатністю інформації, активною протидією, наявністю елементів ризику і небезпеки; введення в заняття непе-

редбачених перешкод і труднощів; застосування вправ із порівняння та класифікації цілей управлінської діяльності за важливістю, складністю, термінами досягнення; використання завдань (у галузі управління, виховання, зміцнення дисципліни), що вимагають самостійного вирішення та творчого підходу; штучне створення ситуації, що призводить до часткової невдачі та вимагає більшої активності та вищого рівня підготовленості; постановка завдань і створення ситуацій, що вимагають екстрених, сміливих, самостійних і організованих дій; створення обставин, що стимулюють змагання і виконання функцій керівника підрозділу ДСНС; постановка і вирішення завдань керування підрозділом у різних службових і надзвичайних ситуаціях, бойових умовах [3]. Визнано, що для застосування новітніх методів професійної підготовки важливого значення набувають сучасні засоби, системи управління навчанням (навчальні платформи) та електронні освітні ресурси.

Під час формування управлінської компетентності майбутніх фахівців у галузі безпеки людини важливо звернути увагу на формування та вдосконалення їхніх професійно значущих управлінських якостей. Особлива роль у цьому процесі належить спеціальній психологічній підготовці, яка передбачає особистісний і професійний розвиток майбутніх керівників підрозділів ДСНС не лише під час професійної підготовки у ЗВО, а й у процесі їхньої професіоналізації в перші роки безпосередньої професійної діяльності та вдосконалення управлінської компетентності протягом трудового життя [8, с. 283]. Психологічна підготовка, під час якої використовуються різні форми, методи і засоби, має таке спрямування: розвиток лідерських якостей особистості, її інтелекту, креативності, активності, саморегуляції та емоційної стійкості під час вирішення управлінських завдань; розвиток перцептивних, вольових, атенційних (процесів уваги), імажиативних (процесів уяви) здібностей, здатності до рефлексії, цілепокладання, прогнозування, планування, самостійного ухвалення рішення, ефективного самоконтролю; формування системи ціннісних орієнтацій, адекватного розуміння самого себе та інших людей, гуманістичного ставлення до них; вміння будувати професійну кар'єру, підвищувати рівень самореалізації особистості в управлінській діяльності, вдосконалювати процеси емпатії, атракції, ідентифікації, експресії.

Упровадження спеціальної психологічної підготовки в освітній процес ЗВО ДСНС потребує відповідного науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення. На слушну думку М. Козяра, з цією метою необхідно застосовувати методика відновлення професійного потенціалу та забезпечення психічного здоров'я курсантів і студентів (екстреної психорегуляції, прогресив-

ної релаксації, аутогенного, психорегулювального тренування тощо; створення й використання спеціальних центрів і містечок, психолого-тренувальних полігонів, смуг перешкод, трас-лабіринтів, тренувально-тренажерних комплексів (зокрема, комп'ютеризованих симуляторів віртуальної реальності), моделей споруд, транспортних засобів тощо, призначених для відпрацювання в курсантів професійно важливих для управлінської діяльності якостей особистості [6, с. 3, 20]. Здійснення цих заходів сприятиме ефективному формуванню управлінської компетентності фахівців галузі безпеки людини і готовності випускників ЗВО ДСНС України до управлінської діяльності, оскільки надаватиме професійній підготовці особистісного сенсу, спонукатиме курсантів і студентів до пошуку нових способів розв'язання професійно-управлінських завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами розроблення педагогічних технологій стосовно підготовки курсантів і студентів ЗВО ДСНС до управлінської діяльності займалися О. Болотін, Т. Данилова, А. Кришталь, Т. Рак, Р. Ратушний, А. Ренкас, М. Сичевський, В. Скороходов С. Шевчук та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Технологія професійної підготовки курсантів ЗВО ДСНС України до управлінської діяльності в працях цих вчених розглядається як система методів, методик, засобів, способів, прийомів досягнення гарантованих результатів, що охоплює автоматизований моніторинг професійно важливих для управлінської діяльності якостей особистості, його науково-методичне та програмне забезпечення; інтелектуальну та психологічну підтримку з боку адміністрації та науково-педагогічного персоналу суб'єктів освітнього процесу у ЗВО ДСНС із метою формування у майбутніх фахівців у галузі безпеки людини професійно важливих управлінських якостей; методи проблемного навчання та навчання із застосуванням ІКТ курсантів і студентів з урахуванням управлінських функцій професійної діяльності, зокрема і в екстремальних обставинах; комплекс науково-методичного забезпечення організації освітнього процесу у ВНЗ ДСНС, спрямованого на підготовку майбутніх фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності [12, с. 11]. Однак у наявних дослідженнях належно не висвітлено положення і прийоми, застосування яких гарантуватиме формування високого рівня управлінської компетентності курсантів і студентів ЗВО ДСНС.

Мета статті – розробити педагогічні засади технології, яка дозволить алгоритмізувати сукупність методичних положень і прийомів, застосування яких гарантуватиме формування належного рівня управлінської компетентності курсантів і студентів ЗВО ДСНС.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, поняття «технологія» (грец. *technē* – мистецтво, майстерність і *logos* – слово, вчення) виникло з огляду на технічний прогрес. Основними ознаками технології є стандартизація, уніфікація процесу діяльності, можливість його ефективного й економічно доцільного відтворення відповідно до поставлених завдань. Технологічний процес завжди передбачає чітку послідовність операцій із використанням необхідних засобів за певних умов [5]. Загалом, за формулюванням ЮНЕСКО, технологія навчання тлумачиться як системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти [2, с. 331]. Провідна функція в проектуванні технології навчання належить викладачам, які відповідно до мети освітнього процесу, запитів і можливостей курсантів і студентів добирають зміст, форми й методи навчання, їх послідовність, час та етапи застосування [10, с. 40].

Педагогічна технологія відображає конструювання освітнього процесу за певною схемою, що дозволяє вирішувати педагогічні завдання на високому методичному рівні. Технологічність педагогічного процесу забезпечує дотримання таких вимог: проектування освітнього процесу має передбачати визначення його мети на основі діагностики вихідного стану; системне конструювання змісту навчання у вигляді завдань з орієнтованими способами їх розв'язання на основі перерозподілу матеріалу у вигляді певних блоків, кожен з яких містить пізнавальну задачу; чітка логіка етапів організації навчально-пізнавальної діяльності курсантів і студентів, яка послідовно веде до результату; адекватна система способів і прийомів педагогічної взаємодії на кожному етапі; особистісне мотиваційне забезпечення діяльності усіх учасників освітнього процесу; визначення меж допустимого відхилення від алгоритмічної та вільної діяльності педагога, що передбачає розумне поєднання чіткої послідовності педагогічних дій із певною свободою способів їх застосування залежно від конкретної педагогічної ситуації; застосування в освітньому процесі новітніх засобів і способів засвоєння інформації, ІКТ [11].

Ґрунтуючись на запропонованих дослідниками теоретичних підходах [1, с. 48; 4, с. 87], результатах вивчення особливостей управлінської діяльності випускників ЗВО ДСНС України і класифікації їхніх управлінських якостей, ми розробили **педагогічну технологію** підготовки курсантів і студентів ЗВО ДСНС України до управлінської діяльності. Її мета полягає у формуванні та розвитку в них когнітивного, діагностико-прогностичного, мотиваційно-ціннісного, праксеологічного та рефлексивного компонентів управлінської компетентності.

У процесі розроблення означеної технології здійснювалося проектування комплексу педагогічних заходів, спрямованих на досягнення максимально можливих результатів виконання соціального замовлення на підготовку фахівців у галузі безпеки людини та виконання вимог до їхньої управлінської компетентності у ЗВО ДСНС України. На їх вибір вплинуло вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду підготовки фахівців у галузі безпеки людини, прогностичні дані щодо реформування та розвитку системи ДСНС, чинне нормативно-правове забезпечення професійної підготовки у ВНЗ відповідного профілю. Це дозволило визначити змістові аспекти нашої технології, виявити пріоритетні напрями моделювання педагогічного процесу та розробити інноваційне науково-методичне забезпечення, створити гнучку модель підготовки фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності у ВНЗ ДСНС України, обґрунтувати та реалізувати оптимальні педагогічні умови ефективного формування управлінської компетентності та визначити шляхи їх реалізації в освітньому процесі.

З огляду на викладене технологія підготовки курсантів і студентів ЗВО ДСНС України до управлінської діяльності відображає цілі, засоби, методи управлінської діяльності та умови їх ефективного застосування в галузі безпеки людини; орієнтується на основні вимоги галузі безпеки життєдіяльності щодо підготовки керівних кадрів із належним рівнем управлінської компетентності, здатних до постійного саморозвитку в управлінській діяльності; враховує особливості професійної діяльності керівників підрозділів ДСНС, комплекс чинників, що визначають конкретні методи педагогічного впливу на суб'єкти навчання з метою формування та розвитку їхньої управлінської компетентності; передбачає створення у ЗВО педагогічних умов ефективного формування управлінської компетентності майбутніх керівників підрозділів ДСНС; забезпечує максимальне наближення до практичних потреб галузі безпеки людини завдяки застосуванню контекстного навчання, стажування, ділових ігор, тренувальних ситуацій тощо, які збагачують досвід управлінської діяльності та вдосконалюють усі компоненти управлінської компетентності курсантів і студентів); дає змогу формалізувати реальні управлінські процеси та відтворити їх у вигляді критеріїв, показників, беручи до уваги й оцінювання професійних, управлінських та особистісних якостей керівників підрозділів ДСНС і результатів їхньої праці.

Упровадження та реалізація цієї технології в освітньому процесі ЗВО ДСНС передбачає декілька етапів, під час яких формуються, розширюються та поглиблюються управлінські знання, вміння та навички, набувається досвід управлінської діяльності, а також розвиваються професійно важливі

управлінські якості курсантів і студентів, що сприяють успішному виконанню управлінських функцій.

Детально дослідивши особливості професійної підготовки фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності у ЗВО ДСНС, ми пропонуємо такі **етапи формування управлінської компетентності** у майбутніх керівників підрозділів ДСНС України та інших служб у галузі безпеки людини:

I етап – *пропедевтичний* – формування аксіологічного компонента управлінської компетентності;

II етап – *теоретичної управлінської підготовки* – формування когнітивного компонента управлінської компетентності;

III етап – *практичної управлінської підготовки* – формування та розвиток праксеологічного та діагностичного компонентів управлінської компетентності;

IV етап – *інтегрування управлінської компетентності* – формування рефлексивного компонента, удосконалення всіх компонентів управлінської компетентності й об'єднання їх у цілісну структуру.

Перший – *пропедевтичний етап* – триває від вступу до ЗВО ДСНС і протягом першого року навчання. Він спрямований на формування аксіологічного компонента управлінської компетентності, який передбачає чітке уявлення першокурсників про управлінську діяльність та управлінську компетентність фахівця в галузі безпеки людини, позитивне ставлення та стійкий інтерес до управлінської діяльності, посилення мотивації щодо отримання професії в галузі безпеки людини, усвідомлення ролі управлінських знань у професійній діяльності в галузі та необхідності їх здобуття, вироблення початкових управлінських умінь і навичок роботи в команді тощо. Важливість пропедевтичного етапу підтверджується результатами вивчення практики ЗВО ДСНС України, які свідчать, що від ступеня вмотивованості курсантів і студентів суттєво залежить тривалість кожного з етапів і досягнення належного рівня управлінської компетентності.

У цьому контексті значний потенціал на пропедевтичному етапі має безпосереднє ознайомлення першокурсників із практикою роботи підрозділів ДСНС, що дає їм змогу усвідомити необхідність формування й розвитку управлінської компетентності для належного виконання службових обов'язків і самореалізації в управлінській діяльності. Важливим є зацікавлення курсантів і студентів, їх залучення до спостереження за управлінською діяльністю досвідчених керівників підрозділів ДСНС тощо. Результати цих спостережень суттєво впливають на усвідомлення першокурсниками необхідності розвитку власної управлінської компетентності, підвищують мотивацію щодо її вдосконалення під час професійної підготовки у ЗВО.

Другий етап – *теоретичної управлінської підготовки* – передбачає розвиток пізнавальних здібностей і особистісних потреб майбутніх фахівців у галузі безпеки людини в управлінських знаннях, здатності до їх ефективного сприймання та осмислення, тобто накопичення в них професійно-управлінського досвіду у вигляді теоретичних знань про особливості та функції управлінської діяльності керівників підрозділів ДСНС. Він спрямований на формування когнітивного та діагностичного компонентів управлінської компетентності курсантів і студентів, які відображають гнучкість мислення курсантів і студентів, їхню здатність до аналізу й синтезу, систематизації та узагальнення відповідної інформації, створення внутрішнього плану управлінських дій відповідно до конкретної ситуації, зокрема екстремальної, та передбачення наслідків прийняття управлінських рішень тощо.

Отже, управлінська діяльність керівника підрозділу ДСНС має ґрунтуватися на комплексі відповідних знань, глибина та міцність яких забезпечуватимуть належний рівень оперування ними на практиці. З огляду на це також слід зазначити, що необхідно формувати систему знань, котра має створювати своєрідний когнітивний фонд для успішної управлінської діяльності у професійній галузі. Додамо, що формування такого типу системи знань здійснюється у процесі теоретичної управлінської підготовки курсантів і студентів у ЗВО ДСНС і буде ефективнішою, коли вони усвідомлюватимуть необхідність їх опанування. У цьому полягає наскрізний зв'язок між першим і другим етапами професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності.

Третій етап – *практичної управлінської підготовки* – спрямований на вироблення в курсантів і студентів професійно-управлінських умінь і навичок як системи засобів регуляції управлінських дій. Головне педагогічне завдання цього етапу полягає у формуванні та розвитку праксеологічного та діагностичного компонентів управлінської компетентності майбутніх фахівців у галузі безпеки людини під час проходження практики в навчальній пожежно-рятувальній частині та безпосередньо в підрозділах ДСНС України, а також під час стажування в органах управління служби цивільного захисту.

Під час навчання у ЗВО ДСНС майбутні фахівці в галузі безпеки людини набувають професійних умінь і реально вдосконалюють їх у процесі практичної підготовки, яка передбачає для майбутніх офіцерів пожежної безпеки, наприклад, практику в навчальній пожежно-рятувальній частині, безпосередньо в чинних підрозділах ДСНС, під час якої вони беруть участь у ліквідації реальних аварій техногенного та природного характеру та усуненні їх наслідків; виконання обов'язків командира від-

ділення навчальної пожежно-рятувальної частини (5–6 чергувань) і командира відділення пожежно-рятувальної частини підрозділу ДСНС України; стажування на посадах начальника караулу в підрозділах ДСНС України і державного інспектора у сфері нагляду за пожежною та техногенною безпекою Держтехногенбезпеки України. Крім того, освітньо-професійними програмами підготовки магістрів у ЗВО ДСНС передбачена навчальна практика та стажування на посадах інженерного складу органів управління оперативно-рятувальної служби цивільного захисту [7, с. 75].

Як переконує освітня практика, саме цей період найбільше сприяє цілеспрямованому формуванню управлінської компетентності майбутніх фахівців у галузі безпеки людини як здатності застосовувати теоретичні знання, практичні вміння та навички. Він важливий для професійної адаптації курсантів, оскільки супроводжується осмисленням управлінської діяльності на праксеологічному рівні. Курсантам і студентам надається можливість безпосередньо ознайомитися з реаліями управлінської діяльності в галузі безпеки людини під час виконання обов'язків керівників підрозділів ДСНС України, які потребують ухвали відповідальних рішень та організації заходів щодо виконання управлінських завдань, постійної конструктивної взаємодії з іншими керівниками й особовим складом підрозділів ДСНС тощо. У процесі безпосередньої управлінської діяльності вдосконалюються професійно важливі управлінські якості й інтелектуальні здібності майбутніх керівників підрозділів ДСНС, що закономірно призводить до збагачення арсеналу їхніх професійно-управлінських умінь і навичок, становлення індивідуального стилю управлінської діяльності на основі практичного застосування теоретичних управлінських знань, пошуку нестандартних прийомів мотивування підлеглих тощо.

Взаємозв'язок із попередніми етапами професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності виявляється і в тому, що сформовані на пропедевтичному етапі світоглядні установки, підкріплені інтеріоризацією професійно важливих управлінських знань, одержаних на етапі теоретичного управлінського навчання, зумовлюють активність особистості, спрямовану на пошук ефективних шляхів вирішення професійних завдань та їх реалізацію в управлінській практиці.

Четвертий, завершальний (у межах освітнього процесу ЗВО), етап професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності – *інтегрування управлінської компетентності* – має на меті вдосконалення всіх компонентів управлінської компетентності та їх об'єднання в цілісну структуру, що гарантує функціональну придатність майбутніх керівників у всіх рольових позиціях і різноманітних аспектах управлінської діяльності в підрозділі ДСНС чи

іншій структурі. Цей етап, в якому сконцентований зміст усіх попередніх етапів, має забезпечити досягнення очікуваного результату професійної підготовки курсантів і студентів ЗВО ДСНС до управлінської діяльності (належний рівень їхньої управлінської компетентності як інтегрованої властивості фахівця в галузі безпеки людини).

Етап інтегрування управлінської компетентності відрізняється особливою складністю, оскільки курсанти і студенти мають навчитися не лише аналізувати й коригувати власну управлінську діяльність, а й критично оцінювати її результати, з'ясувати причини помилок, прогнозувати розвиток подій як наслідку прийняття управлінських рішень. Це значно залежить від ступеня усвідомлення програми виконання управлінських дій, активного пошуку шляхів оптимізації управлінського процесу, а також впевненості у своїх можливостях. Саме на цьому етапі відбувається розвиток рефлексивного компонента управлінської компетентності майбутніх фахівців у галузі безпеки людини як чинника, що об'єднує всі її компоненти в цілісну характеристику особистості як суб'єкта управлінської діяльності, відбувається узагальнення набутого досвіду управління особовим складом підрозділу, що стимулює вдосконалення всіх компонентів управлінської компетентності та прагнення до подальшого саморозвитку в управлінській діяльності.

Висновки. Поетапна організація професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності забезпечує послідовність і взаємозумовленість формування та розвитку компонентів управлінської компетентності. Для реалізації на практиці кожного етапу в складі педагогічної технології ми виокремили відповідні блоки.

На наш погляд, визначені етапи формування управлінської компетентності, методичні особливості та педагогічна технологія підготовки курсантів і студентів ЗВО ДСНС України до управлінської діяльності розкривають основні напрями проектування професійного розвитку майбутніх фахівців у галузі безпеки людини. Розроблена технологія є не механічним поєднанням розрізнених методичних прийомів і засобів, а стійкою комбінацією в чітко налагодженому освітньому процесі, впорядкованою системою психолого-педагогічних заходів (методів, методик, засобів, способів, прийомів), реалізація котрих гарантує виконання поставлених завдань. Її впровадження забезпечує органічний взаємозв'язок освітнього процесу в профільних ЗВО з усіма напрямами управлінської діяльності у галузі безпеки людини.

Отже, завдяки проведеному дослідженню розроблено педагогічну технологію формування управлінської компетентності в майбутніх фахівців у галузі безпеки людини, що складається з чотирьох блоків (мотивувального, інформаційно-знаннє-

вого, операційно-діяльнісного, функціонального), кожен з яких передбачає окремий етап управлінської підготовки у ЗВО ДСНС.

На першому (пропедевтичному) етапі передбачено формування аксіологічного компонента управлінської компетентності. На другому етапі (теоретичної управлінської підготовки) вирішуються завдання формування когнітивного компонента управлінської компетентності. На третьому етапі (практичної управлінської підготовки) відбувається цілеспрямоване формування та розвиток праксеологічного та діагностичного компонентів управлінської компетентності. На четвертому етапі (інтегрування управлінської компетентності) організовується формування рефлексивного компонента, удосконалення всіх компонентів управлінської компетентності й об'єднання їх у цілісну структуру.

У межах педагогічної технології підготовки курсантів і студентів ЗВО ДСНС України до управлінської діяльності передбачено використання ефективних і перевірених на практиці інтерактивних методів формування їхньої управлінської компетентності: навчальні дискусії, методи розвитку критичного мислення та здатності до рефлексії, проектне навчання, дидактичні та ділові ігри, мозковий штурм, проблемне навчання, моделювання професійно-управлінських ситуацій, робота у віртуальному освітньому середовищі на основі різноманітних засобів ІКТ тощо. Розроблена технологія дозволяє алгоритмізувати сукупність методичних положень і прийомів, застосування яких гарантує досягнення поставленої мети і одержання очікуваного результату – формування належного рівня управлінської компетентності курсантів і студентів ЗВО ДСНС. До подальших завдань відносимо упровадження та експериментальну перевірку наших інновацій у ЗВО ДСНС України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Болотин А.Э., Данилова Т.В. Педагогическая технология формирования организационно-управленческой компетентности у курсантов вузов МЧС России. Ученые записки университета имени П.Ф. Лесгафта. 2014. № 6 (112). С. 46–49.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.
3. Гусев Р.А. Педагогические условия формирования профессионализма управленческой деятельности офицерских кадров и сотрудников силовых ведомств: дисс. канд. пед. наук: 13.00.08. Санкт-Петербург, 2011. 163 с.
4. Данилова Т.В. Педагогическая технология формирования организационно-управленческой компетентности у курсантов вузов МЧС России: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. СПб, 2014. 151 с.
5. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
6. Козьяр М.М. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки особового складу підрозділів з надзвичайних ситуацій: автореф. дис. ... докт. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Вінниця, 2005. 37 с.
7. Король В.М. Модель формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів пожежної безпеки у процесі професійної підготовки. Педагогіка вищої та середньої школи. 2013. Вип. 37. С. 71–78.
8. Лапчук В.С., Чекулаєв М.А. Психологічна структура і розвиток управлінських здібностей керівників органів внутрішніх справ. Актуальні проблеми психології: зб. наук. пр. Інституту психології ім. Г.С. Костюка. Серія «Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія». 2015. Т. X. Вип. 27. С. 278–288.
9. Северин Н.Н. Педагогическая концепция многоуровневой системы профессиональной подготовки сотрудников ГПС МЧС России к деятельности в чрезвычайных ситуациях: дисс. ... докт. пед. наук: 13.00.08. Бедгород, 2013. 438 с.
10. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навч.-метод. посіб.; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. К.: ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.
11. Слостенин В.А. Современные подходы к подготовке учителя. Педагогическое образование и наука. 2000. № 1. С. 44–51.
12. Узун О.Л. Система научного обеспечения профессиональной подготовки специалистов МЧС России к деятельности в чрезвычайных ситуациях: автореф. дисс. ... докт. пед. наук: 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования». Санкт-Петербург 2011. 48 с.